

Raad voor de
rechtspraak

De Staatssecretaris van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid
drs. J.N.J. Nobel
Postbus 90801
2509 LV Den Haag

Afdeling strategie

bezoekadres
Kneuterdijk 1
2514 EM Den Haag

correspondentieadres
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

www.rechtspraak.nl

datum 24 april 2025
e-mail wetgeving.rvdr@rechtspraak.nl
cc Staatssecretaris Rechtsbescherming
onderwerp Advies wetsvoorstel inzake de wijziging van de
Arbeidsomstandighedenwet in verband met de invoering van een
verplichte gedragscode ongewenst gedrag

Geachte heer Nobel,

Bij brief van 27 februari 2025 verzocht u de Raad voor de rechtspraak (hierna: de 'Raad') advies uit te brengen inzake het wetsvoorstel inzake de wijziging van de Arbeidsomstandighedenwet in verband met de invoering van een verplichte gedragscode ongewenst gedrag (hierna: het 'Wetsvoorstel').

HET WETSVOORSTEL

Het voorliggende Wetsvoorstel voorziet in een verplichting tot het hebben van een gedragscode ongewenst gedrag. Het Wetsvoorstel richt zich specifiek op intern ongewenst gedrag en bouwt verder aan een werkomgeving waarin iedereen zich veilig voelt.

Het hoofddoel van het Wetsvoorstel is om het aantal werknemers dat ongewenst gedrag op de werkvloer ervaart naar beneden te brengen. Daarmee kunnen de negatieve gevolgen van ongewenst gedrag, zoals psychische en lichamelijke klachten bij slachtoffers, verstoorde werkverhoudingen en verzuim(kosten), verminderd worden. Nu ongewenst gedrag op het werk nooit helemaal kan worden voorkomen, wordt ingezet op een juiste en effectieve aanpak indien ongewenst gedrag zich toch voordoet. Een tijdige en juiste manier van ingrijpen kan verdere escalatie voorkomen en kan daarmee de negatieve gevolgen van ongewenst gedrag beperken.

Na overleg met de gerechten, adviseert de Raad als volgt.¹

ADVIES

I. Algemeen

¹ De Raad voor de rechtspraak heeft op grond van artikel 95 van de Wet op de rechterlijke organisatie een wettelijke adviestaak met betrekking tot nieuwe wets- en beleidsvoorstellen die gevolgen hebben voor de rechtspraak. De adviezen worden vastgesteld na overleg met de gerechten. De Raad voor de rechtspraak is een adviescollege in de zin van artikel 79 en 80 van de Grondwet. Bij het opstellen van zijn adviezen beoordeelt de Raad de voorgenomen wet- en regelgeving in het bijzonder op de gevolgen voor de organisatie en de werklust van de gerechten en op de (praktische) toepasbaarheid en uitvoerbaarheid. Rechterlijke zaken zijn bij de behandeling van individuele zaken niet gebonden aan de inhoud van de wetgevingsadviezen van de Raad voor de rechtspraak.

datum 24 april 2025
pagina 2 van 5

De Raad heeft met belangstelling kennis genomen van het Wetsvoorstel, nu ongewenst gedrag onder meer leidt tot ziekteverzuim en daarnaast in menig arbeidsconflict een rol speelt.

Afgezien van het maatschappelijk belang om ongewenst gedrag te helpen voorkomen, is het wenselijk dat (meer) duidelijkheid ontstaat over wat in arbeidssituaties als ongewenst gedrag valt aan te merken en wat niet. Op het gebied van het creëren van een veilige werkomgeving zijn naast het onderhavige Wetsvoorstel, twee andere wetsvoorstellen bij het parlement in behandeling die op vergelijkbare onderwerpen zien.

Het betreft ten eerste het (gewijzigd) voorstel van wet tot wijziging van de Arbeidsomstandighedenwet in verband met het verplicht stellen van een vertrouwenspersoon. Dat wetsvoorstel is inmiddels door de Tweede Kamer aangenomen en is bij de Eerste Kamer aanhangig. Nadat de vaste commissie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid hierover op 17 juli 2023 verslag heeft gedaan, heeft de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de voorzitter van de Eerste Kamer op 26 oktober 2023 geschreven dat wetsvoorstel noodzakelijk te achten.² Desalniettemin lijkt in het onderhavige Wetsvoorstel niet te worden uitgegaan van de verplichte aanwezigheid van een vertrouwenspersoon in bedrijven met tenminste tien werknemers.

Ten tweede is bij de Tweede Kamer aanhangig het voorstel van wet tot goedkeuring van het Verdrag inzake het uitbannen van geweld en intimidatie op de werkvloer.³

De Raad adviseert dat meer duidelijkheid wordt verschaft over de verhouding van het onderhavige Wetsvoorstel met de beide andere wetsvoorstellen.

II. Artikelsgewijs

Artikel 1 (definitie ongewenst gedrag)

In artikel 1, eerste lid, van het Wetsvoorstel wordt een begripsbepaling ingevoegd, luidende:

‘ongewenst gedrag: de gedragingen, bedoeld in de begripsomschrijving van psychosociale arbeidsbelasting, onder a tot en met d, en ander ongewenst gedrag;’

De Raad merkt vooreerst op dat deze omschrijving een cirkelredenering omvat (‘ongewenst gedrag is ... ongewenst gedrag’). De Raad adviseert het Wetsvoorstel op dit punt aan te passen.

De Raad verwijst naar de al bestaande omschrijving van ongewenst gedrag in artikel 1, eerste lid, van de Arbeidsomstandighedenwet. Die omschrijving houdt in dat onder psychosociale arbeidsbelasting

² Eerste Kamer, vergaderjaar 2023-2024, 35 592, C, pag. 3.

³ Voorstel van wet tot goedkeuring van het op 21 juni 2019 te Genève tot stand gekomen Verdrag inzake het uitbannen van geweld en intimidatie op de werkvloer (*Trb.* 2020,2 en *Trb.* 2020,34), *Kamerstukken II* 2024/25, 36 684.

datum 24 april 2025
pagina 3 van 5

wordt verstaan de blootstelling aan factoren – waaronder begrepen seksuele intimidatie, agressie en geweld, pesten en werkdruk – die in de arbeidssituatie stress teweeg brengen. In artikel 1, eerste lid, van de Arbeidsomstandighedenwet wordt stress omschreven als ‘een toestand die, als negatief ervaren, lichamelijke, psychische of sociale gevolgen heeft’. De Raad vraagt zich af in het kader van eenduidigheid of niet kan worden volstaan met deze al bestaande omschrijving van ongewenst gedrag.

Bovendien wordt in de Memorie van Toelichting (hierna: ‘MvT’) wél verwezen naar de omschrijving van psychosociale arbeidsbelasting in de Arbeidsomstandighedenwet.⁴

De Raad adviseert dat indien de reeds bestaande omschrijving van ongewenst gedrag in de Arbeidsomstandighedenwet in dit Wetsvoorstel niet wordt gehanteerd, nader wordt toegelicht en verduidelijkt waaruit de verschillen tussen de bestaande en de in het Wetsvoorstel verstrekte omschrijving van ongewenst gedrag bestaat, en nader wordt verduidelijkt waarom van een afwijkende definitie wordt uitgegaan.

Artikel 5a, lid 1 (zelfstandigen en vrijwilligers)

Artikel 5a, eerste lid, van het Wetsvoorstel luidt als volgt:

‘De werkgever beschikt over een schriftelijke gedragscode ten behoeve van het voorkomen en beperken van ongewenst gedrag in de arbeidssituatie door de werkgever of werknemer.’

Dit artikellid verplicht de werkgever een gedragscode op te stellen om ongewenst gedrag in de arbeidssituatie door de werkgever of werknemer te voorkomen of beperken. Met de term ‘werkgever’ wordt - zo blijkt uit pagina 12 van de MvT - de werkgever bedoeld zoals gedefinieerd in artikel 1 van de Arbeidsomstandighedenwet. Echter, in de MvT wordt het begrip ‘werknemer’ niet nader gepreciseerd en lijkt er niet aangesloten te zijn bij de definitie van werknemer in de zin van artikel 1 van de Arbeidsomstandighedenwet.

De Raad constateert dat het ontbreken van een nauwkeurige beschrijving van het begrip ‘werknemer’ leidt tot een ongewenst verschil in rechtspositie tussen werknemers, zelfstandigen en vrijwilligers binnen dezelfde organisatie. Het gebruik van het woord ‘werknemer’ betekent dat deze gedragscode ziet op de eigen werknemers van de betreffende werkgever, alsook de door die werkgever ingeleende werknemers, zoals uitzendkrachten (artikel 1 aanhef onder a, sub 2 Arbeidsomstandighedenwet). De gedragscode heeft daarmee niet mede betrekking op zelfstandigen die door de betreffende werkgever worden ingehuurd en evenmin op vrijwilligers. De Raad stelt vast dat niet wordt toegelicht waarom de gedragscode niet ook betrekking zou moeten hebben op zelfstandigen. Dat de gedragscode ook betrekking dient te hebben op zelfstandigen ligt echter voor de hand, nu in de eerste plaats in tal van adviezen⁵ wordt bepleit de verschillen in de rechtspositie van werknemers en zelfstandigen te verkleinen en in de tweede plaats bepalingen uit het Arbeidsomstandighedenbesluit (zoals genoemd in artikel 9.5 van dat besluit) via de koppelbepaling artikel 16 van de Arbeidsomstandighedenwet, ook al op zelfstandigen van toepassing zijn. Voor vrijwilligers geldt ook dat de artikelen 9.1 tot en met 9.5 van

⁴ MvT, pag. 13.

⁵ Bijvoorbeeld de Commissie IBO in 2015 en de Commissie Borstlap in 2021.

Raad voor de
rechtspraak

datum 24 april 2025
pagina 4 van 5

het Arbeidsomstandighedenbesluit op hen betrekking kunnen hebben. De Raad adviseert in de MvT het begrip ‘werknemer’ te verduidelijken en te laten aansluiten bij de definitie van werknemer in de zin van artikel 1 van de Arbeidsomstandighedenwet.

Artikel 5a lid 2 onder c (positie beklagde)

Artikel 5a, tweede lid onder c, van het Wetsvoorstel luidt als volgt:

‘2. In de gedragscode, bedoeld in het eerste lid, wordt in ieder geval opgenomen:
(...)
c. de mogelijkheden tot ondersteuning voor werknemers en werkgevers
wanneer zij te maken krijgen met ongewenst gedrag;’

De Raad wijst hier op een omissie. In artikel 5a, tweede lid onder c is vermeld dat in de gedragscode in ieder geval wordt opgenomen de mogelijkheden tot ondersteuning voor werknemers en werkgevers wanneer zij te maken krijgen met ongewenst gedrag. De Raad merkt op dat de zorgplicht van de werkgever zich in beginsel uitstrekt tot al zijn werknemers, dus zowel de werknemer die een klacht indient, als de werknemer tegen wie die klacht is gericht. De Raad adviseert dat in de gedragscode aandacht wordt besteed aan de positie van degene tegen wie de klacht is gericht.

Artikel 5a lid 4 (aantal werknemers)

Artikel 5a, vierde lid, van het Wetsvoorstel luidt als volgt:

‘Het eerste tot en met derde lid zijn niet van toepassing ten aanzien van de werkgever waarbij in de regel minder dan 10 werknemers werkzaam zijn.’

In het Wetsvoorstel is bepaald dat artikel 5a niet van toepassing is op werkgevers waarbij *in de regel* minder dan 10 *werknemers* werkzaam zijn. Deze bepaling kan in de praktijk tot onduidelijkheid leiden. Wat wordt bijvoorbeeld onder ‘in de regel’ verstaan en over welk werknemersbegrip gaat het hier? De Raad adviseert in de MvT deze onderdelen nader te preciseren.

III. WERKLAST

De Raad verwacht een stijging van de werklast van de Rechtspraak. De (totale) werklast is voorzien op structureel ongeveer € 230.000,- per jaar. Hieronder volgt een toelichting.

Door het invoeren van de gedragscode ongewenst gedrag wordt een nieuw te beoordelen aspect toegevoegd in zaken waarbij ongewenst gedrag een duidelijke rol speelt, bijvoorbeeld in ontslagzaken. De behandeling van deze zaken wordt ingewikkelder, omdat een beroep zal worden gedaan op het handelen conform de gedragscode of het niet naleven van de gedragscode. De Raad verwacht dat de complexiteit van zaken - en daarmee de behandelduur - licht zal toenemen. Het gaat om jaarlijks ongeveer 1.000 zaken.

Gezien voorgaande aantallen verwacht de Raad voor de structureel en op jaarbasis de volgende kosten ten gevolge van dit Wetsvoorstel:

datum 24 april 2025
pagina 5 van 5

	2026 ev.
Werklast in euro	230.000

CONCLUSIE

De Raad voor de rechtspraak heeft geen zwaarwegende bezwaren tegen het Wetsvoorstel, maar geeft u in overweging om het Wetsvoorstel op de in dit advies genoemde onderdelen te verduidelijken en/of aan te passen.

TOT SLOT

Indien na het uitbrengen van dit advies het Wetsvoorstel op belangrijke onderdelen wordt gewijzigd of indien uit nadere uitvoeringsregelgeving belangrijke werklastgevolgen voortvloeien, dan wordt de Raad graag in de gelegenheid gesteld daarover aanvullend te adviseren. Met het oog op de voorbereiding van de gerechten op de invoering van het Wetsvoorstel, stelt de Raad er prijs op als hij geïnformeerd wordt over de indiening van het Wetsvoorstel bij de Tweede en de Eerste Kamer en de plaatsing van de definitieve wetstekst in het *Staatsblad*. Ook eventuele nadere regelgeving volgend op dit Wetsvoorstel met gevolgen voor de rechtspleging valt binnen het adviesrecht van de Raad. Voor zover van toepassing, ontvangt de Raad graag een adviesaanvraag voor deze nadere regelgeving.

Hoogachtend,

mr. A.A.E. Dorsman
Lid Raad voor de rechtspraak